

Péter Gárdos. Gryningsfeber.

Massolit förlag. Översättare: Daniel Gustafsson Pech. Första recensionsdag är 27 januari.

”Kärleken är stark som döden, dess längtan obetvinglig som dödsriket”, står det i den Hebreiska bibeln. Det finns tillfällen när människor övervinner de mest svåröverstigliga hinder med en enveten kärlek till livet och till en annan person.

Det som sker nu har också inträffat tidigare. Efter krigsslutet 1945 var Sverige ett av de länder som tog emot flyktingar och överlevande från koncentrationslägren. Den ungerske filmregissören Péter Gárdos berättar en fantastisk sannsaga om sina föräldrar Miklós och Lili (Agnes) vilka båda kom till Sverige som judiska överlevare från koncentrations- och arbetsläger. De är ännu ovetandes av varandra. Miklós placeras i ett sjukhem på Gotland och Lili i Eksjö. En svensk läkare talar om för Miklós, efter att denne fått sina lungor röntgade, att han bara har 6 månader kvar att leva. Det är här som kärleken blir stark som döden hos Miklós, eller rent av starkare. Han sätter igång och skriver brev till ett antal kvinnliga flyktingar från sin hemort i Ungern, vilka liksom Miklós själv nu befinner sig i Sverige. Lili är en av dem. Det är som Miklós vill överleva genom att vara i en relation, eller i varje fall att ha upplevt samvaron med en annan människa. Det är hos Lili brevskrivandet slår rot, får skott och ger frukt. De svenska myndigheterna är inte glada åt denna kärleksrelation. Flyktingarna möts av en paternalism som nog hörde tiden till. Men Miklós vet vad han vill och till slut med hjälp av rabbinen i Stockholm blir drömmen verklighet. De gifter sig under stor uppståndelse och med gratulationer från såväl kung Gustav V som Raoul Wallenbergs mamma; Maj von Dardel. Därefter återvände de till Ungern där bokens författare Péter Gárdos föds några år senare. Då pappan dör 1998 (53 år efter läkarens dödsdom!) får Péter av sin mamma en packe gulnade brev, 108 stycken, som pappan skrev till Lili det där hetsiga året i Sverige.

”Gryningsfeber” är en gripande och fascinerande berättelse om människors obändiga vilja att överleva och förverkliga sina drömmar. Stark som döden, med mycket humor och värme.

Denna sommar ska boken bli film i ett gemensamt projekt mellan Sverige, Israel och Ungern. En berättelse som verkligen kommer i rätt tid.

Jakob Carlander